

Kultur / Bøger

Levende landskab

Fyn er fin

ANMELDELSE / 28.02.17

Malte Tellerup vækker den fynske natur til live og lægger an til essayistisk tænkning i sin debutroman.

Elisabeth Skou Pedersen

Det er næsten så enkelt som et eventyr, plottet i Malte Tellerups debutroman, *Markløs*. Fortælleren, 26-årige Malte, er taget hjem til Fyn for at hjælpe med forberedelserne til sin fars og hans kones dobbelte 60 års fødselsdag. Han og lillebroderen Emil bliver snart ramt af det hjemvendte barns ambivalens, og til festen beslutter de at gå tværs over øen til landsbyen Tellerup, hvor deres navn stammer fra. En dannelsesroman i miniature og en hjemstavnsfortælling *if there ever was one* – og *Markløs* skriver sig da også ind i den såkaldte hjemstavnsbølge med sin interesse for krydsningen mellem barndom og natursensibilitet, som på visse måder ligner den man kender fra f.eks. Josefine Klougart's debut.

I sin skildring af den enkle fortælling demonstrerer *Markløs* en stor omhyggelighed med præcise og poetiske beskrivelser, som når det lykkes bedst sætter det fynske landskab i bevægelse. Det er i det hele taget en kvalitet ved bogens idé og udførelse, at naturen ikke bare er kulisse eller metafor, men også hele tiden lever omkring den ellers ret prosaiske handling og det næsten banale plot om to unge drenge på en vandring, der er ved at komme overens med den voksne indsigt, at familierelationer er komplekse og

ambivalente. Faktisk udfolder landskabet nærmest en slags magisk eller kultisk rum, som drengene også flere gange fantaserer om undervejs på deres vandring. Dét naturportræt bidrager billeddannelsen til, som i den næsten ubehageligt sanselige beskrivelse af, hvordan »[d]en våde jord blæses op og afgiver en lugt af parmesan, sur og cremet« eller i sidefortællingerne om naturens stiltiende aktiviteter: »En dynges birkestammer mugnes i barken, deres overskårne stammer, årringene, farves mørkt rødt, mens de drikker.«

Det landskab, drengene vandrer igennem, er ikke bare noget der er, men en handling, en bevægelse mellem faser og tilstandsformer. Brødrene bevæger sig gennem marker der »enger til« og de møder »vækster, der gør langsomme tilnærmelser mod skov.« Her fungerer naturen smukt som et metaforisk bagtæppe, der spejler brødrenes egen udvikling i økosystemets meget langsomme tempo.

Bogens overgribende metafor er netop sammenligningen af landskab og familierelationer. Ideen er god og enkel og fungerer altså også godt på visse områder, men hamres desværre igennem med så mange eksplicitte konstateringer af de to ledemotivers lighed, at det bliver trættende og faktisk mindre overbevisende, fordi metaforer sjældent fungerer en-til-en på så mange måder, som Malte Tellerup lader til at ville have denne til. Til gengæld er der så øjeblikke, hvor de to billedlige spor løber sammen i beskrivelser som virker både rammende og komplekse:

»— Der er impulser i os, som prøver at kontrollere. Om det er biller, orme eller rotter: En familie skadedyrsbekæmper, så længe det kan lade sig gøre. Men så dukker totter frem, af uforklaret sorg, af ingen forståelse, hele marklodder befænges med knælere. Familien må lade sig overløbe som et sammen. Det, jeg prøver at sige, er bare, at man er nødt til at tabe den kontrol langsomt, så det ikke bliver et chok at møde det mylder, man er gjort af.« Det mylder, man er gjort af. Åh, det har jeg mødt!

Når *Markløs* gør ansatser til at løfte sig over hjemstavns- og naturroman – en ambition som jeg ikke er sikker på, jeg synes lykkes helt til fulde – er når den bevæger sig over i det essayistiske. Hen over hele fortællingen ligger nemlig jegets indre refleksion, erindringer og associationer til barndomsminder, som lidt for ofte søges motiveret i den ydre handling, når de nu lige så godt kunne være tematisk motiverede af teksten som et essayrum. For sådan et rum er det også, fornemmer man, især i stærke passager som den, hvor fortælleren bevæger sig ud i mørket omkring faderens hus og i sit indre tegner konturerne af romanens hovedkarakterer – den unge bror som et åbent og sansende væsen, den ældste tynget af selvrefleksion. Med henvisning til den svenske maler Carl Fredrik Hill skriver han noget frem, der ligner en virkelig interessant – og for romanen også rammende – poetik: »Surrealisme er det, der holder landskabet fanget i en selv: Man former det efter sig. Jeg læser en anden åbenhed her, en formen sig efter mødet med landskabet, at åbne de sanser, der tales til, ikke de sanser, man taler med.« Det vil jeg gerne høre mere om, og romanens essayistiske spor kunne efter min smag godt være foldet endnu mere ud.

I stedet for at være forbeholdt fortælleren og jegets indre rum, kryber den essayistiske refleksion dog lidt for ofte ind i brødrenes samtale, og her bliver det til tider lige lovlig studentikost. Det er helt tydeligt, at

der er kræset for romanens dialog – ikke mindst den fynske dialekt, der får lov til at folde sig ud hos familien og de lokale. Men det er alligevel som om den fremstår nærmest anstrengt naturlig. Den opmærksomme markering af de slugte endelser på fynsk står f.eks. i kontrast til brødrenes sprog der indimellem taler ungdommeligt slang med halve sætninger og den slags, indimellem formfuldendt skriftsprog a la academia. Det hører måske nok med til karakteristikken af de to drenge, og jeg vil heller ikke påstå, at de eklektiske skift mellem hypotakse, filosofisk abstraktion og uopfindsom americana-slang er fuldstændig uigenkendelig fra mine egne cirkler, men det sætter alligevel skår i den realisme, som ellers slås an. Til gengæld tematiseres de unges sprog virkelig morsomt i lillebroderens målløshed over for naturen: »Det er jo helt vildt!« er hans eneste og evindelige svar på det stille og øde fynske landskab.

Enkelte steder er det dog også, som om forfatterens egen ordglæde løber lidt af med ham. »Jeg tørner sammen,« står der f.eks. et sted, hvor fortælleren lægger sig til at sove i en grøftekant. Hvad betyder det? Jeg rodede mig ud i en længere googlesøgning for at finde ud af om der findes en anden betydning af det begreb, hvor det at ”tørne sammen” ikke fordrer to subjekter, men uden held. Poetisk frihed eller bare forkert ordvalg? Her hælder jeg til det sidste. Men lidt fodfejl er til at leve med i en debut, når den til gengæld lover godt for et – forhåbentlig – essayistisk præget forfatterskab.

FAKTA

Malte Tellerup:
Markløs

170 sider, 249,95 kr.

Lindhardt & Ringhof

